

Historieforskningens uppgift: att förklara varför

Programmet "Konflikt" visade hur man nu tydligen upptäckt att valutan och de papperspengar och alla de siffror som registreras i banker och hanteras med sedlar och elektroniska transaktioner inte är någonting att lita på. Man försöker börja samla guld igen, sades det, som om det vore det enda av riktigt värde, eftersom det inte kan manipuleras på samma sätt som dollarn och andra valutor. Skeptiker frågar sig om guldet är användbar till annat än för att laga tänder och göra smycken. "Ekonomi" (resurshantering) borde handla om vad vi gör med sådana ting som påverkar direkt vår materiella existens. Pengar är rena religion: en myt. Den mytiska kungen Midas, som kunde förvandla allting till guld, upptäckte att han inte längre kunde äta eller använda någonting. Han bad att bli befriad från sin "gåva". Förutom bruksartiklar och ömsesidiga tjänster lever vi också på relationerna människor emellan, men de kan man ändå inte, helt och hållet, objektivera med pengar, s.k. "kredit" (ordet härstammande just från "credo"). När pengarna tar över allt som heter förtroende, då är det kört. Solidaritet torde vara något annat än pengar.

Sund historieforskning ska inte köpa alla de konstruerade begreppen och orden som döljer människors inbillning och manipulation av varandra (och av sig själva). Språket är fullt av metaforiska förvanskningar som döljer vad som gömmer sig bakom orden och den s k logiken (kalkylen med orden och med förgivettagna betydelser som döljer mer än de visar).

Arbetarrörelsen har dessvärre fallit för alla de uttryck som döljer, snarare än betyder, handlingsintentioner och uppfattningar. Man talar om Marknaden som om det vore en personlighet. "Mercurius" (marknaden) var just en gud i den romerska mytologin. När man använder substantiv i bestämd form singularis, skapar man gudar och abstrakta handlingsagenter av vanliga företeelser. På 80-talet sade man att "räntan hade gått upp med 500%", som om "Räntan" vore någon som hade en trappa eller åkte hiss. I själva verket handlade om att "Bengt Denis hade höjt räntans värde till 500 %". Man kan prata om sådana substantiv och skriva historia utan att avslöja vad som gömmer sig bakom detta språkbruk. Av floskler och konstiga begrepp är historien full. Den viktigaste historieforskning, anser jag, är mentalitetshistoria. Och det har skrivits oftast ur manligt och maktens perspektiv.

Inom Arbetarrörelsen har vi lurats att tala om "arbete" som en syssla som relateras till pengar och lön, oavsett om sysslan gör nytta eller ej. Därför har männen monopoliserat arbetsbegreppet och därför talar man om "arbetsförmedling" (som i andra språk heter "anställningsförmedling"). En sund "ekonomisk historia" borde utgå från den nytta som människors insatser gör i praktiken, inte från vad de kan tolkas i pengarspråk. Då kan man inse att kvinnor har i hela historien varit en mänsklig, dåligt utvärderad resurs, och att språket manipulerat vår uppfattning om många historiska företeelser (s.k. fakta) vars formuleringar tas som uttryck av sanningar, även om de är en bluff. Konsumismen, resursförstörelsen och förvrängningen av existentiella värden har blivit en bedrövlig grund för den mentalitet som understöds av en historieforskning som inte reder ut fakta utan följer deras uttryck i språkliga myter: metaforer och metonymier. Det viktigaste ämnet i skolan är inte "matte", utan språkbehärskning: att veta vad vi gör med orden och vad orden gör med oss. För detta har jag kämpat mina senaste 20 åren.

Man kan inte vara historiker genom att "köpa krisen i säcken" och förvandla alla bruksvärden till bytesvärden samt förvanska allt som är meningsfull i en underlig religion. T o m ordet "mynt"

härstammar från Juno Moneta, en gudinna i Rom. Arbetarrörelsen har låtit sig indoktrineras av en kapitalistisk semantik som sätter likhetstecken mellan "arbete" och "avlönad syssla". Första maj-parollen: "8 timmars arbetsdag" förvandlades 50 år senare till "Full sysselsättning", som om det handlade om avlönade sysslor och ingenting annat. En s k "arbetslös" eller en hemmafru som sköter sina barn och sitt hushåll kan göra mycket nytta, oberoende av lön, men då räknas det inte som arbete. Vi är alltmer medvetna om detta, men det går inte att få det i hanterbara uttryck, eftersom allting ska bli ett matematiskt måttstock. Allt intellektuellt samhällsförändringsarbete, ska inte heller kallas "arbete", om man inte får pengar för det. Varför tillåter historievetenskapen denna tvetydighet med orden? Vad menar man egentligen med "tillväxt" och liknande ritualsnack? Vi borde eftersträva "meningsfull sysselsättning", inte "full sysselsättning", men nästan ingen reagerat på vår ständiga paroll. Det kritiska språket glömmet bort språkets kritik.

I den till synes jämspelta paneldiskussionen var det Gunilla som vände frågan om kritiskt historia till historiekritiken. Det är männen som oftast skrivit historien och det påtalas numera behovet av en historia ur kvinnans perspektiv, med risken att vi får så en lika ensidigt (feministisk) historieskrivning åt andra hållet. Historikernas främsta roll borde vara att avslöja den semantiska förvrängningen som leder till en manipulerande klassificering av människor. Klassamhället är ingenting annat än ett sätt att värdera och behandla människors insatser utifrån osunda (ordagrant "oekonomiska") kriterier. Vi är långt ifrån ett sådant enögt perspektiv, trots allt vårt munväder. Nu talar man om "politiker" som en särskild yrkesklass, som ett yrke. Som om "politiker" inte hade varit detsamma som "medborgare". "Imorgon blir du politiker för en dag" stod det i en rubrik i Aftonbladet, för några år sedan, dagen före valet. Jag kände mig kränkt.

Inläggen innehöll värdefulla uppfattningar och jag ska läsa Klas Åmarks lilla bok.

José L Ramírez

Biblioteksansvarig vid arbetarrörelsens arkiv 1967-1977

Kommunpolitiskt förtroendevald 1970-1980

Fil. dr. och adjungerad prof. i samhällsplanering

Högskolelärare i Retorik (men inte som övertalande teknik)